

OECD Ülkeleri ve Komşu Ülkelerin Bilgi Düzeylerinin Bilgi Haritası Yöntemi İle Analizi

OECD Countries and Neighbor Countries' Knowledge Level Analysis by Using Knowledge Mapping Method

Cem Işık*

Özet

Bilgi, refahın kaynağı olmakla birlikte sahibine ekonomik güç katan çok önemli bir değerdir. Günümüzde kaynağını bilgidен alan ekonomiler bilgi ekonomisi bu ekonomiyi icra eden toplumlar ise bilgi toplumu olarak bilinmektedir. Bilginin bir üretim faktörü olarak karşımıza çıktığı yeni ekonomilerde rekabetçi üstünlük yaratan faktörleri analiz etmek kalkınmanın derecesini belirlemede önemli hale gelmiştir. Bu nedenle çalışmanın amacı ekonomik olgu ve olayları bilgi ekonomisi rekabetçi üstünlük değişkenleri çerçevesinde analiz ederek bir yol haritası oluşturmaktır. Bu çalışmada bilgi ekonomilerinin rekabet üstünlüğü oluşturulmasına etki eden Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknolojileri açısından Türkiye'de dâhil olmak üzere OECD¹ ülkeleri ve komşularımızın² bilgi düzeyleri "bilgi haritası yöntemi" kullanılarak analiz edilmiştir. Daha sonra ülkelerin bilgi düzeyleri, OECD bilim ve teknoloji göstergeleri ile tespit edilen sonuçlarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçları gösteriyor ki Türkiye bilgi ekonomisi rekabetçi değişkenlerine daha fazla önem vermeli ve bu alanda çalışmalarını sıklaştırmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, Bilgi Haritası, OECD, Bilgi Düzeyi

Abstract

Knowledge is an important value that adds economic power to his/her owner and foundation of the prosperity. Today, economy that takes foundation from knowledge is known as knowledge economy and people who live in society are known as knowledge society. Therefore, this study aims at contributing people who want to constitute knowledge economy works in Turkey. The purpose of the study is to make comprehensible of the economic fact and situations in the framework of knowledge economy. In this study, it is determined that the factors, which influence the establishment of competitive advantage in knowledge economies, including Turkey, OECD countries and neighbors knowledge levels were analyzed by using "knowledge mapping method". Then, information level of countries were evaluated by comparing the results of OECD Science and Technology Indicators. According to results, Turkey should increase knowledge works in this area.

Keywords: Knowledge, Knowledge Mapping, OECD, Knowledge Level

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, isick@atauni.edu.tr

¹ OECD ülkeleri: ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Türkiye ve Yunanistan.

² Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Irak, İran, Suriye ve Yunanistan.

1. Giriş

Ülkeler sahip oldukları bilginin ne düzeyde olduğu, hangi bilginin ne zaman, nerede kullanılması gerektiği ve var olan bu bilginin nasıl saklanabileceği konusunda yeterli bilgi sahibi değildirler. Bilginin sürekli değişen yapısı ekonomileri bilgiyi saklama, değerlendirme ve kontrolüne yönelik adımlar atma zorunluluğuna sevk etmektedir. Ülkeler bilginin etkin kullanımını ve sahip oldukları bilginin ne düzeyde olduğunu görmeleri için bilgi haritalarına ihtiyaç duymaktadır. Bilgi haritası; çeşitli metinler, rakamlar, şekiller ve sembollerin kullanılmasıyla hazırlanan ve bilgi kaynaklarıyla bilgiye gereksinim duyanlar arasındaki bağlantıyı sağlayan temel bir erişim aracı olarak tanımlanmaktadır (Zack, 2000; Haggie, 2003; Özdemirci ve Aydın, 2007). Grey'e göre de organizasyonun sahip olduğu bilginin yerini, sahibini ve değerini tespit ederek, bunlardan en faydalı şekilde yararlanma yollarının keşfedilmesini içeren sürekli bir çabaya işaret etmektedir (Grey, 1999). Ayrıca, inceleme ve sentez sürecini içermekle birlikte bilginin elde edilmesi ve akışının açıklanmasıdır. Bu sayede ekonomide tanımlanmış, sınıflandırılmış ve düzenlenmiş bilgiye farklı bir ortamda nasıl ulaşılabileceği belirlenmektedir. Bilgi haritası; bilgiyi depolamaya yarayan bir araç değil, bilgiye nasıl ulaşılabileceğini gösteren bir rehberdir. Bu sebeple öncelikle ekonomide bilgi varlıklarının isimlendirilmesi, gruplandırılması ve sahiplerinin ortaya konması gerekmektedir. Daha sonra bu sonuçlar, referans kişiler katalogu, aranabilir veritabanı, sürekli güncellenebilir arayüz ve dinamik raporlar gibi teknik çözümlerle sunulmaktadır. Sistematik bir yaklaşımla ele alınması gereken bilgi haritası yönteminde bilgi tüm çeşitlerde olabilmektedir (açık-kapalı, resmi-gayri resmi). Bilginin düzenlenmesi, saklanabileceği her alanda (süreçler, dokümanlar, ilişkiler) yakalanması ve hukuksal düzenlemeler ile ele alınması önem arz etmektedir (Pınar ve Kamaşar, 2008).

Son yıllarda teknolojiye ortaya çıkan gelişmeler sayesinde bilgi Ar-Ge ve inovasyon sonucu ortaya çıkan yenilikler ile bilgi teknolojilerindeki hızlı ilerlemeler sayesinde toplumun her kesimine hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Sosyo-ekonomik kalkınmanın bir belirleyicisi haline gelen Ar-Ge, inovasyon, patent ve bilgi teknolojileri rekabetçi üstünlük kurulmasında ülkelere önemli avantajlar sağlamaktadır. Bir ülkenin bilim ve teknolojiyi daha etkin kullanması bilgiye dayalı karar alma süreçleri ile daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir konuma çıkma hedefini de beraberinde getirmektedir (DPT, 2006-2010).

Çalışmada, ekonomilerin sahip oldukları bilgi düzeyinin rakip ekonomiler ile karşılaştırılabilir olması bilgi haritası metodunun seçilme nedenidir. Bilgi haritası üzerinde yer alan semboller ve grafikler, ekonomi ve rakiplerin bu harita üzerindeki yerini belirtecek şekilde oluşturulmasıdır. Örneğin bir ekonomi x bilgi alanında ileri seviyede bir bilgiye sahipken, rakip ekonomiler temel seviyede bir bilgi düzeyine sahip olabilmektedir. Bilgi matrisinin oluşturulması, ekonomilerin kendi durumlarını görüp bilgi seviyelerini arttırmak için strateji geliştirmeye yardımcı olurken, bilgi matrisine göre ülkelerin ileri bilgi düzeyini aşmaları, yenilikçi bilgi düzeyinin yakalanmasıdır.

OECD ülkeleri bilgi düzeyi bakımından komşularımıza rol model ülkeler olabilecek konumdadır. Bu çalışma OECD ülkeleri ve komşu ülkelerin bilgi düzeylerinin bilgi haritası analizleri yöntemi kullanarak Ar-Ge, inovasyon, patent ve bilgi teknolojileri açısından bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla taşımaktadır. Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bilgi haritası ve matrisi açıklanmış, ikinci bölümde bilgi haritası konusunda literatür çalışmalarına yer verilmiş, üçüncü bölümde metodoloji ve son bölümde elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

2. Bilgi Haritası Literatür Araştırması

Michael Zack'in (1999) literatüre kazandırdığı bilgi haritası kavramı daha önceleri sistematik bir şekilde uygulanmamasına rağmen hayatın içerisinde yer almıştır. Elde edilen bilgi kayıtlarının toplanıp, dokümantasyonunun yapılmaya başlanması ile bilgi haritası metodolojisi önem kazanmaya başlamıştır.

Michael Zack (1999) bilgiyi dinamik bir süreç olarak tanımlamış ve sonra stratejik bilginin önemine değinmiştir. Stratejik bilgi rekabet edilebilirlik açısından firmanın piyasada ki konumunun belirlenmesinde kullanılmaktadır. Firmalar rekabetçi ve yenilikçi bir yapıya kavuşmak için bilgiyi kategorize ederek bilgi haritası yardımıyla bu yapıyı daha kullanışlı hâle getirmektedir (Zack, 1999).

Grey (1999) bilgi haritasını sadece bilginin organizasyonu açısından ele almamış aynı zamanda bilginin nerede ve nasıl kullanılması gerektiğine, değerine ve sağlıklı bir bilgi akışının sağlanması için çeşitli yollar üzerinde

durmuştur. Ayrıca sözü geçen bu çalışmada sahip olunan bir bilgi veya enformasyonun izlenmesi gerektiği ve bu doğrultuda bilginin entelektüel sermaye ile biraraya getirilerek kullanılması gerekliliği üzerinde de durulmuştur (Grey, 1999).

Wexler (2001) çalışmasında bilgi haritasını organizasyon içerisindeki karmaşık enformasyonun sevk ve idare edilmesinde kullanılan bir yöntem olarak ifade etmiştir. Başka bir deyişle, bilgi haritası her türlü bilginin sembol ve şekiller ile ifade edilerek yönetilmesidir (Wexler, 2001).

Vestal (2002) çalışmasında bilgi haritasını organizasyonu tanımlayan ve kategorize eden insan, süreç, içerik ve teknolojiyi kapsayan bir bütün olarak tanımlamıştır. Firmalar karşılaştığı engel ve kısıtları stratejik amaç ve hedefleri çerçevesinde yapılandırmalıdır. Bu nedenle bilgi haritası, firmanın amaç ve hedeflerine ulaşmak için bir yol haritası niteliğindedir (Vestal, 2002).

IBM tarafından yapılan bir çalışmada çalışmada bilginin nasıl aktarılacağına ve benzer alanlarda çoklu süreçlerden geçerek (işlenerek) nasıl kullanılacağına dikkat çekmiş ve bilgi altyapısının ne derece önemli olduğu vurgusu yapılmıştır (IBM, 2003).

Callahan (2005) ise araştırmasında çalışmada bilgi haritasına geçmeden önce amaçların tam olarak belirlenmesi gerektiğini savunulmuştur. Callahan'a göre ise, bilgi haritası tedarikçiler, rakipler ve müşteriler ile ilişkiler kurma ve bu ilişkileri sorgulama sürecini kapsayan bir eğitim şeklidir. Yani, tedarikçiler, rakipler ve müşteriler belirli bir bilgi düzeyine sahipken ancak bu durumda bilgi insanlar arasında ilişki kurmanın bir yolu olarak kullanılabilir.

Ermine vd., (2006) çalışmasında teknik eğitim, yüz yüze eğitim ve hizmet içi eğitim gibi yollar ile yapılan bilgi transferlerinin geçerli bir yol olmadığını bunun yerine organizasyonun içerisinde bilgi sermayesine yapılacak katılımın önemli olduğu görüşü üzerinde durmuştur. Aynı çalışmada Ermine vd. Bilgi transferi sürecince bilgi bileşenleri tanımlanarak bilgi yönetimi sürecinin iyi bir şekilde oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır (Ermine vd., 2006).

Huijsen vd., (2007) çalışmasında bilgi haritasını organizasyon içerisinde yer alan bilginin şeffaf bir şekilde yansımaları olarak tanımlamıştır. Ayrıca

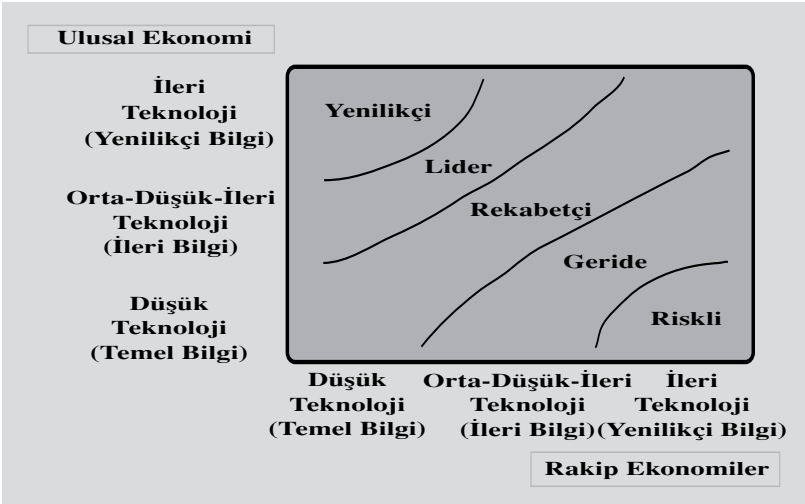
bilgi haritası, firma performansı hakkında bilgi sahibi olunmasına da yardımcı olmaktadır (Driessen vd., 2007).

3. Bilgi Haritası ve Bilgi Matrisi

Zack'in ortaya koyduğu bilgi yaklaşımı kapsamında bilgi haritası üzerinde yer alan bilgi seviyeleri; temel, ileri (teknik) ve yenilikçi bilgi olmak üzere, başlıca üç grupta toplanmaktadır. Bunlar (Zack, 1999);

- Temel bilgi; ekonominin ihtiyaç duyduğu en alt düzeydeki bilgiyi ifade etmektedir.
- İleri bilgi; ekonominin uluslararası alanda rekabetçi olarak varlığını sürdürmeye yarayan bilgidir.
- Yenilikçi bilgi; ekonomilerin rakiplerine nazaran lider konumda olmasına yardımcı olan bilgidir.

Ulusal ve rakip ekonomileri gösterir bilgi haritası ve buna ait değişkenler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Bilgi Haritası

Kaynak: Michael H. Zack, Developing a Knowledge Strategy, *California Management Review*, 41(3), 1999, p.134.

Michael Zack (2000) çalışmasına göre bilgi haritası değişkenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

- Yenilikçi ekonomi: rakipler temel bir bilgi düzeyindeyken ekonominin yenilikçi bilgiyle piyasada öncü konumunda olmasıdır.
- Lider ekonomi: mevcut durum içerisinde diğer ekonomilere öncülük edebilecek durumda yenilikçi bilgiye sahipken, rakiplerin de ileri bir bilgiye sahip olmasıdır.
- Rekabetçi: ekonomiyle rakip ekonomilerin aynı düzeyde bilgi seviyesine sahip olmasıdır. Bu durumda ekonomi ve rakipler ileri bilgi düzeyine sahiptir.
- Geride kalmış ekonomi: ekonominin rakiplere nazaran bilgi düzeyi olarak geride kalmasıdır. Yani ekonomi temel bilgi düzeyindeyken rakipler ileri bilgi düzeyindedir.
- Riskli ekonomi: ekonomi temel bilgi düzeyinde yer alırken, rakiplerin de yenilikçi bir bilgi düzeyine sahip olmasıdır. Bu durum aynı zamanda ekonominin kalkınma hamleleri ve gerekli yatırımları yapması gerektiği sınırı göstermektedir.

2.1. Bilgi Haritası Yararları

Bilginin saklanması ve yayılması için kullanılan yöntemlerden biri olan bilgi haritası metodu önemli bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilmesi sonucu ortaya çıkan yararı içermektedir. Ortaya çıkan sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür (O'Donell, 1994, Zack, 1999; WB, 2003;).

- Bilgiye ulaşım ve paylaşım kolaylaşır ve bu sayede var olan bilgi yeni bilgiler için bir kaynak oluşturmaktadır. Böylece zamandan ve kaynaklardan tasarruf sağlanmış olmaktadır.
- Ekonomide uzmanlaşma artmaktadır.
- Öğrenen ekonomiler (learning economy), hayat boyu öğrenme (life long learning), e-öğrenme (e-learning) gibi kavramlar ortaya çıkmaktadır. Bu metodlar ile öğrenme artar ve böylece bilgi toplumuna geçiş sürecinde büyük bir aşama kaydedilmiş olmaktadır.

- Bilginin yönetimi, değerlendirilmesi ve kontrolü kolaylaştırmaktadır.

2.2. Bilgi Haritası Yöntemi

Günümüzde rekabetin yoğun olarak yaşandığı ekonomilerin karşılaştırmalı analizleri yapılırken bilgi varlıklarının yerini belirlemek ve bilgi envanteri oluşturabilmek için bilgi haritası yöntemi sıkça kullanılmaktadır. Bilgi haritası; bir ülkenin teknoloji düzeyi ile bilgi seviyesinin grafik ve semboller yardımıyla bilgi yapısı ve yerinin tespit edilmesidir (Zack, 1999). Böylece, Michael Zack'ın literatüre kazandırdığı bu yöntem ile bir ülkenin bilgi düzeyi belirlenebilmektedir.

Uygulama bölümünün ilk aşamasında, ülkemiz özneline, 2009-2010 dönemini kapsayan yıllık veriler bilgi haritası ile analiz edilmiştir. Bu amaçla, bilgi ekonomisine ilişkin kavramlar ele alınırken gerekli verilerin sağlanabilmesi için OECD (2010), Dünya Ekonomik Forumu (2010), Economist Intelligence Unit (2009), TÜSİAD (1991) ve Saygılı (2003) gibi kişi, kurum ve kuruluşların yayınlamış olduğu çalışmalara başvurulacaktır (Saygılı, 2003; EIU, 2009; TÜSİAD, 19991; WEF, 2010, OECD, 1996). Bu kapsamda, bilgi ekonomilerinde rekabet üstünlüğü oluşturulmasına etki eden faktörler ışığında gelişmiş ülkeler (ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya ve Japonya), Yunanistan ve Türkiye de dâhil olmak üzere diğer OECD ülkeleri (Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İsveç, İsviçre) ve komşularımızın (Yunanistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Suriye ve Ermenistan, İran, Irak) bilgi düzeyi belirlenmiştir.

Bilgi ekonomileri açısından ülkemizde bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla, uygulamanın ilk aşamasındaki bilgi haritası analizlerinde kullanılacak ilk faktör Ar-Ge'dir. İçerisinde yenilik barındıran, kültür ve insan bilgisini içeren Ar-Ge; bilginin yeni uygulamaları sonucu ortaya çıkan düzenli ve yaratıcı faaliyetler bütününe temsil etmektedir. (Resmi Gazete, 2002)

Bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla rekabet üstünlüğü oluşturulmasına etki eden faktörlerden inovasyon; yenileme sürecini kapsayan bir fikrin belli bir süreç içerisinde pazarlanmak suretiyle bir ürün ya da hizmete, yeni yahut geliştirilmiş bir imalat veya dağıtım yöntemine, ya da yeni bir toplum-

sal hizmet yöntemine dönüştürülmesi ile ilgili tüm çalışmaları içerisinde barındırması olarak açıklanmaktadır. (Resmi Gazete, 2002)

Bilgi ekonomileri açısından ülkemizin bilgi haritasının belirlenmesi amacıyla çalışmanın uygulama bölümünün ilk aşamasında kullanılan üçüncü faktör patenttir. Patent; buluş konusu olan bir ürünü belirli bir süre üretme, kullanma, satma veya ithal etme haklarıyla ilgili bilginin toplanmasıdır. (TPE, 2013)

Teknoloji ve teknoloji altyapısına ilişkin bilgileri, bilgi teknolojileri oluşturmaktır. Ekonominin içerisinde yer alan bilişim sektörüne ilişkin var olan bilgi düzeyi ve tüm gelişmeler bilgi teknolojileri değişkeninin doğrudan belirleyicileri arasında yer almaktadır. Hem genel, hem de bilgi teknolojileri yönetimi açısından ekonominin performansı üzerinde hızlı değişmelere yol açan kaynaklarının planlanması, geliştirilmesi ve kontrolü, bilgi teknolojilerinin beslenmesinde hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda, ülkemizin bilgi düzeyinin belirlenebilmesi amacıyla kullanılan son faktör bilgi ve iletişim teknolojileridir. Avustralyanın 1998 yılında Joint Middle Management Development Programı (JMMDP³) adı altında anket yöntemi ile yaptığı Avustralya milli kütüphane organizasyonunun ihtiyaçlarının belirlenme çalışmaları konuya gösterilebilecek özgün bir uygulama örneğidir (Australian Library and Information Association, 2010).

3. Yöntem ve Veri Seti

Çalışmada kullanılan Ar-Ge, Patent, İnovasyon ve Bilgi Teknoloji verileri 2009–2010 dönemini kapsayan yılları içermektedir. Bu veriler OECD ve Dünya Bankası veri tabanlarından temin edilmiştir.

Ülkelerin Rekabet Skorunun Hesaplanması (2009-2010)

$$q_{i,c}^{09-10} = w_c^{2009} \times \bar{q}_{i,c}^{2009} + w_c^{2010} \times \bar{q}_{i,c}^{2010}$$

Not: $q_{i,c}$: Anket sorusu, c : Ülkelerin skoru, $t = 2009, 2010$, N : Örnek sayısı

³ JMMDP için hazırlanan e-anket çalışmasının soruları ekler kısmında verilmiştir.

$$w_c^{2009} = \frac{(1-\alpha) + \frac{N_c^{2009}}{N_c^{2009} + N_c^{2010}}}{2}$$

$$w_c^{2010} = \frac{\alpha + \frac{N_c^{2010}}{N_c^{2009} + N_c^{2010}}}{2}$$

$$q_{ic}^{09-10} = \frac{1}{2} \times \left[(1-\alpha) \times \bar{q}_{ic}^{2009} + \alpha \times \bar{q}_{ic}^{2010} \right] + \frac{1}{2} \times \left[\frac{N_c^{2009}}{N_c^{2009} + N_c^{2010}} \times \bar{q}_{ic}^{2009} + \frac{N_c^{2010}}{N_c^{2009} + N_c^{2010}} \times \bar{q}_{ic}^{2010} \right]$$

genelleştirilmiş haliyle

$$q_{ic}^{h-h} = \frac{1}{2} \times \left[(1-\alpha) \times \bar{q}_{ic}^h + \alpha \times \bar{q}_{ic}^h \right] + \frac{1}{2} \times \left[\frac{N_c^h}{N_c^h + N_c^h} \times \bar{q}_{ic}^h + \frac{N_c^h}{N_c^h + N_c^h} \times \bar{q}_{ic}^h \right]$$

Tablo 1’de ülkelere göre bilgi alanları sunulmuştur.

Tablo 1: Türkiye ve Komşularının Bilgi Alanı (2010)

Ülkeler	Ülke Sembolleri	İnovasyon Skoru	Ar-Ge, Patent ve Bilgi Tek. Skoru ⁴	Ortalama Teknoloji Düzeyi (M) ⁵
Azerbaycan	AZ	3.16	4.29	3.72
TÜRKİYE	TR	3.10	4.25	3.67
İran	IR	3.11	4.14	3.62
Bulgaristan	BG	2.91	4.13	3.52
Yunanistan	GR	3.00	3.99	3.49
Ermenistan	ER	2.63	3.76	3.19
Gürcistan	GEO	2.51	3.86	3.18
Suriye	SYR	2.49	3.78	3.13
Irak	IRQ	---	---	---

Kaynak: World Economic Forum, 2010, Research and Development Expenditure, Erişim: 04.10.2012 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Not: Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknolojileri (BT) açısından Dünya Bankası'na göre dünya ortalaması 2.21 olarak belirtilmiştir.

Tablo 1'den de görüldüğü üzere, bilgi alanları olan Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknolojileri açısından ülkeler sırasıyla Azerbaycan, Türkiye, İran, Bulgaristan, Yunanistan, Ermenistan, Gürcistan ve Suriye olarak sıralanmıştır.

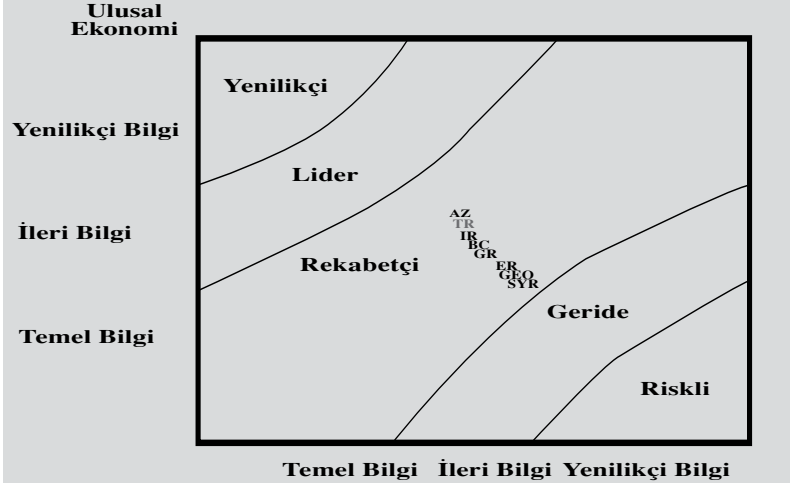
$$M = \frac{\sum_{n=1}^k m_n}{k}$$

Ortalama teknoloji düzeyleri hesaplanırken İnovasyon ile Ar-Ge, Patent ve Bilgi Teknoloji değişkenleri kullanılmıştır. Burada m_n OECD veri tabanından alınmış ülkelerin Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknoloji indeksi verileridir. k değişken sayısını ve m inovasyon skoru ile ülkelerin Ar-Ge, Patent ve Bilgi Teknolojileri skoru toplamını ifade etmektedir. M ise ortalama teknoloji düzeyini vermektedir (Ermine vd., 2006).

⁴ Ülkelerin teknoloji düzeyi Dünya Bankası verilerine göre Ar-Ge, Patent ve Bilgi Teknoloji değişkenlerinin Milli Gelir içerisindeki yüzde olarak ortalamasıdır.

⁵ Ortalama Teknoloji Düzeyi: Dünya Bankası verilerine göre Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknoloji değişkenlerinin Milli Gelir içerisindeki yüzde olarak toplamalarının ortalamasına göre hesaplanmıştır.

Türkiye'nin komşuları içerisinde bilgi haritasındaki yeri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: Türkiye ve Komşularının Bilgi Haritasındaki Yeri (2010)

Şekil 2'den de görüldüğü üzere, Türkiye'nin komşularına göre ileri bilgi düzeyindedir.

OECD'nin yapmış olduğu rekabet sıralaması ise Tablo 2'de sunulmuştur (OECD, 2010).

Tablo 2: OECD Rekabet Sıralaması I (2010)

Ülke	Sıra	Skor ⁶
Azerbaycan	57	4.29
TÜRKİYE	61	4.25
İran	69	4.14
Bulgaristan	71	4.02
Yunanistan	83	3.99
Gürcistan	93	3.86
Suriye	97	3.78
Ermenistan	98	3.76
Irak	---	---

Kaynak: World Economic Forum, 2010, Research and Development Expenditure, Erişim: 04.10.2011, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Not: Dünya Bankası veri tabanında yer alan ülke skorları dikkate alınmıştır.

Tablo 2’den de görüldüğü gibi, OECD’nin her yıl yayınladığı rekabet üstünlüğü oluşturulmasına etki eden diğer faktörlerin de sıralamaya katılması sonucu Türkiye Azerbaycan’dan sonra ikinci sırada yer alırken İran ise üçüncü sıradadır.

Komşularımız açısından ülkelerin bilgi haritasındaki yerleri, OECD bilim ve teknoloji göstergeleri ile tespit edilen sonuçlarla karşılaştırıldığında (Tablo 1 ile 2) komşumuz Ermenistan; Suriye ve Gürcistan’a göre daha ileri bir bilgi düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Gelişmiş ülkeler açısından bakıldığında ise Türkiye’nin durumu Tablo 3’deki gibidir.

⁶ Ülkelere ait rekabet Skor’unun hesaplanması ekler kısmında verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye ve Gelişmiş Ülkelerin Bilgi Alanı (2010)

Ülkeler	Ülke Sembolleri	İnovasyon Skoru	Ar-Ge, Patent ve BT Skoru ⁷	Ortalama Teknoloji Düzeyi (M) ⁸	Düzyer
ABD	USA	5.65	5.43	5.54	
Japonya	JP	5.52	5.37	5.45	
Almanya	DE	5.19	5.39	5.29	Yenilikçi
İngiltere	UK	4.65	5.25	4.95	
Fransa	FR	4.48	5.13	4.80	
OECD (13)	OECD	4.45	4.97	4.71	Lider
İspanya	ES	3.47	4.49	3.98	
İtalya	IT	3.40	4.37	3.88	
TÜRKİYE	TR	3.10	4.25	3.67	Rekabetçi

Kaynak: World Economic Forum, 2010, Research and Development Expenditure, Erişim: 04.10.2011, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

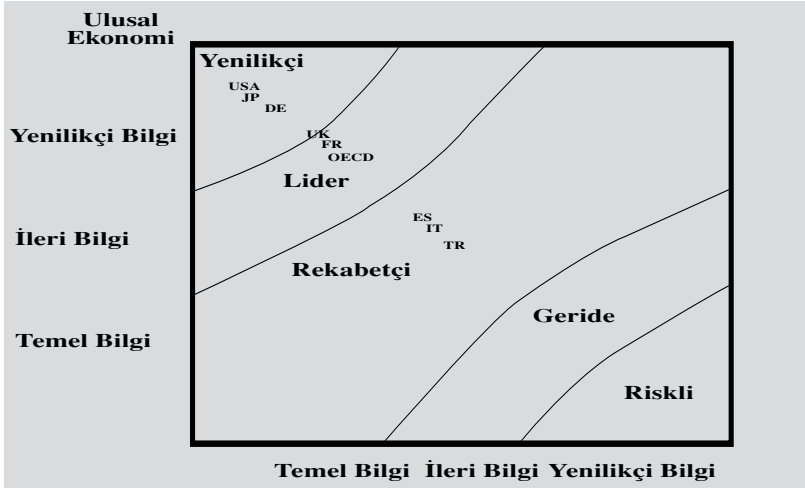
Gelişmiş ülkeler açısından Türkiye'nin durumu analiz edildiğinde ülkemiz rekabetçi bir ekonomiye sahip olduğu görülmektedir. ABD, Japonya ve Almanya gibi ülkeler ise ileri teknoloji kullanan yenilikçi ekonomiler düzeyindedir. İngiltere, Fransa ve OECD (13) ise orta seviye teknolojiyle lider ülkeler grubundadır. İspanya, İtalya ve Türkiye orta düşük düzey teknolojiyle rekabetçi bilgi seviyesindedir. Ayrıca bir önceki yıla göre ülkemiz 3.40 ortalama teknoloji düzeyinden 3.67 ortalama bilgi düzeyine çıkmıştır.

Türkiye dâhil bu ülkelerin bilgi haritası üzerindeki konumları Şekil 3'de gösterilmiştir.

⁷ Ülkelerin teknoloji düzeyi Dünya Bankası verilerine göre Ar-Ge, Patent ve Bilgi Teknoloji değişkenlerinin Milli Gelir içerisindeki yüzde olarak ortalamasıdır.

⁸ Ortalama Teknoloji Düzeyi: Dünya Bankası verilerine göre Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknoloji değişkenlerinin Milli Gelir içerisindeki yüzde olarak toplamlarının ortalamasına göre hesaplanmıştır.

Şekil 3: Türkiye ve Gelişmiş Ülkelerin Bilgi Haritasında Yeri (2010)

Şekil 3'den de görüldüğü üzere, gelişmiş ülkeler açısından Türkiye'nin bilgi haritasındaki yeri rekabetçi bilgi düzeyindedir. Diğer bir ifadeyle rekabetçi bilgi düzeyi ekonomiyle rakip ekonomilerin aynı düzeyde bilgi seviyesine sahip olmasıdır. Bu durumda ekonomi ve rakipler ileri bilgi düzeyine sahiptir.

OECD'nin gelişmiş ülkeler açısından 2009 yılı rekabet sıralaması Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4: OECD Rekabet Sıralaması II (2009-2010)

Ülke	Sıra	Skor
ABD	4	5.43
Almanya	5	5.39
Japonya	6	5.37
İngiltere	12	5.25
Fransa	15	5.13
OECD (13)	-	4.97
İspanya	42	4.49
İtalya	48	4.37
TÜRKİYE	61	4.25

Kaynak: World Economic Forum, 2009, Research and Development Expenditure, Erişim: 04.10.2010, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Gelişmiş ülkeler açısından ülkelerin bilgi haritasındaki yerleri, OECD bilim ve teknoloji göstergeleri ile tespit edilen sonuçlarla karşılaştırıldığında (Tablo 3 ile 4) Japonya Ar-Ge, İnovasyon, Patent ve Bilgi Teknoloji faktörleri açısından Almanya'ya göre daha ileri bir bilgi düzeyine sahip olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, ülkemizin bilgi haritasındaki yeri de OECD bilim ve teknoloji göstergeleri ile tespit edilen sonuçlara benzerlik göstermektedir. Teorik ve ampirik analiz sonucunda, bilgi ekonomilerinde rekabet üstünlüğü oluşmasına etki eden faktörler açısından Türkiye'nin dünyadaki konumunun gelişmekte olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada, bilgi ekonomilerinde rekabet üstünlük yaratan faktörler olan Araştırma-Geliştirme (AR&GE), İnovasyon (Yenilik), Patent, Bilgi Teknolojileri ve Yatırımları ele alınarak analiz edilmiştir. Adı geçen faktörler bilgi haritalanması metodu aracılığı ile ekonominin sahip olduğu teknoloji düzeyi ve bilgi seviyesi grafik ve sembollerle beşli bir skala üzerinde ekonominin yapısı ve yeri belirlenmesinde kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan bilgi haritası yöntemi rakip ekonomilerin bilgi düzeyine (güçlü ve zayıf yanları) ilişkin fikir vermektedir.

Uygulamada diğer ekonomiler ve Türkiye'nin yeri karşılaştırmalı olarak gösterilmiş ve rekabetçi faktörlerinin önemi bilgi düzeylerine göre ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada yapılan analizler 2023 yılı vizyonu doğrultusunda lider(gelişmiş) bir ülke olmak isteyen ülkemizin teknoloji düzeyi ve tercih edilebilirliği eksik alanlarına takviye yaparak, güçlü yanlarını da ortaya çıkararak yenilikçi düzeyde olan ekonomiler arasına girme isteği ile doğru orantılı olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede ülkemizin öncelikle kendisine daha yakın rakiplerinden olan İtalya, İngiltere gibi lider düzeyde olan ülkeleri, yapacağı dönüşüm eylem planı ve bilgi yatırımlarıyla zorlaması daha sonra bilgi toplumuna geçişi bir an önce tam olarak tamamlaması gerektiği kanısına varılmıştır. Böylece Türkiye geride kaldığı yüksek ve orta-ileri teknoloji alanlarını geliştirmesi mümkün olabilecektir. Bu amaçla desteklenmesi gereken bu sektörler öncelikle ileri teknolojide; Havacılık ve Uzay, Bilgisayar ve Büro Makineleri, Elektronik-Haberleşme, İlaç, orta-ileri teknoloji sınıfında; Mesleki Bilim ve Ölçüm Aletleri, Taşıt Araçları, Elektrikli Makineler, Kimyasallar(İlaç Hariç), Diğer Taşıt Araçları, Elektriksiz Makineleridir.

Ar&Ge, İnovasyon, Bilgi Teknolojileri ve Patent gibi değişkenler yenilikçi bilgi seviyelerini yakalamakta önemli bir yere sahipken aynı zamanda ileri teknoloji seviyesine geçebilmek için de etkilidirler. Bu amaçla planlama ve stratejilerdeki eksiklikler giderilerek kendi kendine yeterliliğin üstüne çıkılması önem arz etmektedir. Bu sayede bilginin Ar-Ge, inovasyon, patent ve bilgi teknolojileriyle toplumun her kesimine hızlı bir şekilde yayılması; günümüz dünyasında sosyo-ekonomik kalkınmanın belirleyicisi haline gelmiştir.

Kaynaklar

Australian Library and Information Association, Erişim: 09.10.2010, www.nla.gov.au.

Callahan S., (2005) “Knowledge Mapping is Sensemaking”, s.1, Erişim: 13.10.2010, http://www.anecdote.com.au/archives/2005/11/knowledge_mappi.html.

Denham Grey D. (1999) “*Knowledge Mapping: A Practical Overview*”, p.1, Erişim: 13.10.2010, http://www.impactalliance.org/file_download.php?location=S_Ufilename=10383546681Knowledge_Mapping.htm.

DPT, (2006) “Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)”, Temmuz 2006, s.1, Erişim: 17.10.2010, www.bilgitoplumu.gov.tr.

Driessen S., Huijsen W. O. and Grootveld M., (2007) “A Framework for Evaluating Knowledge-Mapping Tools”, *Journal of Knowledge Management*, 11(2), pp.109-117.

Economist Intelligence Unit (EIU), (2009) “Resilience Amid Turmoil Benchmarking IT Industry Competitiveness”, Erişim: 04.03.2010, http://global.bsa.org/2009eiu/study/2009_eiu_global.pdf.

Ermine J-L., Boughzala I. and Tounkara T., (2006) “Critical Knowledge Map as a Decision Tool for Knowledge Transfer Actions”, *The Electronic Journal of Knowledge Management*, 4(2), pp.129-140.

Haggie K. (2003) Choosing Your Knowledge Management Strategy, *Journal of Knowledge Management Practice*, <http://www.tlinc.com/articl51.htm>

IBM Global Services,(2003) “Knowing What We Know: Language and Tools for Knowledge Mapping”, 2003, pp.186-188, Erişim: 11.10.2010, <http://www.download-it.org>.

O'Donell, A. M. (1994) “Learning From Knowledge Maps: The Effects of Map Orientation”, *Contemporary Educational Psychology*, S. 19, 1994, pp.33-34.

OECD (1996) “The Knowledge Based Economy”, General Distribution OCDE/GD(96) 102,Paris, 1996, Erişim: 10.01.2010, /51/8/1913021.pdf

OECD (2010) “Global Information Technology Report 2009-2010”, pp.12-13, Erişim: 01.10.2010, http://www.weforum.org/pdf/GITR10/GITR%202009-2010_Full%20Report%20final.pdf.

Özdemirci F. ve Aydın C. (2007) “Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 21 (2), pp.164–185.

Pınar İ. ve Kamaşar R. (2008) “İşletmelerde Bilgi Yönetimine Stratejik Bir Yaklaşım: Bilgi Haritalanması ve Bir Sektörel Uygulama, *Bilgi, Ekonomi ve Yönetim*, Cilt 2, pp.822–836.

Resmi Gazete (2002) Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, 19 Haziran 2002, Sayı: 24790, sayfa 183.

Saygılı Ş., (2003) “Bilgi Ekonomisine Geçiş Sürecinde Türkiye Ekonomisinin Dünyadaki Konumu”, *Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü DPT Yayın No:2675*, ss.59-98.

TPE (2013) Türkiye Patent Enstitüsü, erişim: 03.07.2013 <http://www.turkpatent.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=123&konu=1>, son

TÜSİAD (1991), Erişim: 04.10.2010, www.tusiad.org.

Zack, M. H. (1999) “Developing a Knowledge Strategy”, *California Management Review*, 41(3), pp. 125-145.

Zack, M. H. (2000) “Competing on Knowledge”, *2000 Handbook of Business Strategy*, New York: Faulkner - Gray, 1999, pp.81-88.

Vestal W., (2002) “Knowledge Mapping Guides Organizations to Knowledge Within its Walls”, American Productivity - Quality Center, p.1, Erişim: 12.10.2010, http://www.providersedge.com/docs/km_articles/Knowledge_Mapping_Guides_Organizations_to_Knowledge_Within_its_Walls.pdf.

WEF (Dünya Ekonomik Forumu), “2010-2011 The Global Competitiveness Report”, pp.302, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf.

Wexler M.N., “The Who, What and Why Knowledge Mapping”. *Journal of Knowledge Management*, 5 (3), pp. 249-263.

World Bank (2003) “Lifelong Learning in the Global Knowledge Economy Challenges for Developing Countries”, Profiles in Development, 2003, pp.77-80, Erişim: 10.10.2010, http://www.techknowlogia.org/TKL_Articles/PDF/476.pdf.

R&D AND INNOVATION EVENTS IN TURKEY

THE 11TH GLOBELICS CONFERENCE

The 11th Globelics Conference (Global Network for Economics of Learning, Innovation, and Competence Building Systems) was held at Middle East Technical University (METU), September 11-13, 2013. It was organised by METU Science and Technology Policies Research Centre (TEKPOL), Centre for Competition Research of Yıldırım Beyazıt University (REKMER) and Ankara Development Agency.

Globelics is a global network established around the concepts of learning, innovation, regional competence building, global competitiveness, regional development and development of human capital, which are of great importance to countries in their technological transition process. Within this network, experts on innovation and economic development from diverse academic disciplines, both from developed and developing world come together, share experiences and contribute to academic knowledge creation in the fields of innovation and development.

This year's Freeman Lecture was given by world-known scholar on innovation, Luc Soete from Maastricht University around the topic "Innovation, Technological Unemployment and Shifting Wealth" under the chairmanship of Bengt-Ake Lundvall (Secretary General of Globelics) and welcomed by a crowded and enthusiastic audience.

"Entrepreneurship, Innovation Policy and Development in an Era of Increased Globalisation" was the main context of 11th Globelics Conference. In 47 parallel sessions, around 170 participants from 45 different countries presented their research papers on topics including learning, competence building, entrepreneurship, innovation policies, sustainable development strategies and inclusive innovation with reference to the science, technology and innovation policies implemented in their own countries.

The conference was enriched by special sessions and plenary lectures given by a preeminent group of academicians, consultants and policy makers, who played critical roles in the creation of a literature on economics of technology, industry and innovation and in the shaping of science and technology policies in developing

countries and provided a great opportunity for networking for researchers and policy makers who are interested in the subjects of technology and innovation policies.

OECD III. BİLGİ EKONOMİSİ KÜRESEL FORUMU

OECD ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı birlikteliğinde düzenlenen III. Bilgi Ekonomisi Küresel Formu 22-23 Ekim 2013 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşti. Toplam 7 farklı oturumun gerçekleştiği Forumu çok sayıda yerli ve yabancı uzmanlar katıldı.

Forumun Küresel Ekonomik Büyümenin Bilim ve İnovasyona Katkısı oturumunda özellikle teknoloji, bilim ve inovasyon bağlamında etkileşim ve bu etkileşimin yönü ele alındı. Bilgi ve İletişim Teknolojileri ile Bilim ve İnovasyon Politikalarının İzlenmesi başlıklı oturumda ise kurumların inovasyon politikalarını izlenmesinin önemi ve bu politikaların izlenmesine kullanabilecek araçlar üzerinde değerlendirmeler yapıldı. Bilgiye erişimin ve ortak bilimsel etkinliklerin gerçekleştirilmesinin öneminin vurgulandığı Açık Bilim oturumu ise özellikle akademisyenlerin büyük ilgisini çekti.

Forumda ulusal ve uluslararası katılımcılar tarafından tartışılan önemli bir konu da üniversite-sanayi işbirliği oldu. Özellikle üniversite-sanayi işbirliğinin hem bilimin gelişmesine hem de uygulamaya yönelik yeni ürünlerin geliştirilmesi üzerine etkileri geniş çerçevede ele alındı. Etkinlikte tartışılan diğer bir önemli başlık ise Bilim ve Yenilik Politikalarının Oluşturulmasında Teknoloji Öngörüsünün Rolü oldu. Özellikle Türkiye'nin gelecek yıllarda hangi adımları atarak teknolojik gelişim sürecini hızlandırabileceği konusunun tartışıldığı bu oturumda önemli sonuçlar elde edildi. Bu oturumun tamamlayıcısı olarak düzenlenen Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikalarının Geleceği başlıklı oturumda ise gelişmekte olan ülkelerin teknolojik yeteneklerin geliştirilmesine yönelik stratejik adımların neler olabileceği tartışıldı.

II. ARGE MERKEZLERİ ZİRVESİ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından düzenlenen II.Arge Merkezleri Zirvesi 15-16 Kasım 2013 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşti. Bilgilendirme, ağ oluşturma ve tartışma ortamının sağlandığı bu etkinlikte inovasyon ekosistemi, kamu-sanayi ve üniversite işbirliği, ekonomik gelişme ile sosyal gelişme için Ar-Ge ve inovasyonun öneminin ağırlıkla tartışıldığı bu etkinlikte ARGE Merkezi olan kurumların mevcut sorunları ve beklentileri de tartışılan başlıklar arasında yer aldı.

YAZIM KURALLARI

- Giriřimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi**; tüketici ve tüketim davranışlarını pazarlama, psikoloji, sosyoloji, iletişim, ekonomi, antropoloji, kültürel çalışmalar, tarih ve eğitim bilimleri gibi disiplinler açısından değerlendiren özgün makaleleri yayınlamayı amaçlayan hakemli bir dergidir. Yılda iki kez yayınlanacak olan dergi, alanında kuramsal, kavramsal ve uygulamalı çalışmalara yer verir.
- Dergiye gönderilecek makalelerde öncelik olarak Türkçe yazılmış olanlara verilmele beraber, sınırlı sayıda İngilizce makalelere de yer verilecektir.
- Yayına gönderilecek makalelerin aynı anda başka bir derginin değerlendirme sürecinde bulunmaması, hiçbir yerde yayına kabul edilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.
- Yayınlanmak üzere dergiye gönderilen makaleler ile birlikte yazar/ların adı-soyadı, ünvanı, kurum, ve e-posta adresleri ile açık iletişim adreslerini içeren bilgiler, **kimlik ve iletişim bilgileri** başlığı altında ayrı bir sayfa olarak gönderilmelidir.
- Makale metninde makalenin Türkçe ve İngilizce başlıkları, 120 kelimeyi aşmayacak şekilde Türkçe ve İngilizce özetler ile en fazla beşer adet Türkçe ve İngilizce anahtar kelime yer almalıdır. Makale metninde yazar/ların kimlik bilgileri yer almamalıdır.
- Dergiye gönderilecek yazılar A4 ebadında kağıda, Times New Roman, 12 punto, 1,5 aralıkla, paragraf öncesi şekilde, metin, tablo ve şekiller, kaynakça ve ekler dahil 40 sayfayı aşmayacak şekilde yazılmış olmalıdır.
- Makalenin başlığı sağa yaslı, 14 punto, bold ve sadece ilk harfleri büyük yazılmış olmalıdır.
- Tüm metin iki yana yaslı, paragraflar arasında 12nk boşluk verilmiş, başlıklar ve metin dahil olmak üzere soldan girinti yapılmamış olmalıdır. Gönderilecek çalışmaların sayfa kenar boşlukları aşağıdaki gibi belirlenmelidir:
Üstten : 5 cm
Soldan : 3,5 cm
Alttan : 5 cm
Sağdan : 3,5 cm
- Metin içi atıflarda Harvard metodu olarak adlandırılan ve yazar soyadı, tarih ve sayfa numaralarının verildiği sistem tercih edilmelidir (Clegg, 1997: 53). İki den fazla yazarı olan kaynaklara atıflarda ilk yazarın soyadı ve "vd." ibaresi kullanılmalıdır (Morgan vd., 1994). Aynı parantez içerisinde birden fazla kaynak ";" işareti ile ayrılmalıdır (Hassard ve Parker, 1994; Boje, 1996).
- Metin içinde yer alacak tablo, şekil, grafik, harita vb.'lerinin de bu ölçüleri aşmayacak şekilde metin içine ortalanarak yerleştirilmiş olması ya da gerekiyorsa ekler bölümünde -metin sonunda- kaynakçadan hemen önce yer almış olması gereklidir.
- Metin içindeki tüm şekiller ve grafikler sıra numarası ile (Şekil 1) kendi içinde ve şekil ya da grafiğin altında; tablolar ise yine kendi içinde numaralanmak üzere (Tablo 1) tablonun üzerinde numaralandırılmış ve isimlendirilmiş olmalıdır. Tablo, grafik ve şekil başlıkları sayfaya ortalanmış, bold ve yalnızca kelimelerin baş harfleri büyük olacak şekilde yazılmalıdır.

12. Tablo, şekil ve grafiklerin varsa kaynakları; tablo, şekil ve grafiklerin hemen altında metin içi atıf kurallarına uygun olarak verilmelidir. Matematiksel ve istatistiksel simgeler Microsoft Office denklem düzenleyicisi ile hazırlanmalıdır.
13. Makalenin sonunda yazar soyadlarına göre alfabetik olarak düzenlenecek kaynakça kısmı bulunmalıdır. Kaynakçada sadece makalede kullanılan eserler yer almalıdır ve kaynakça aşağıda belirtilen örneğe uygun olarak hazırlanmalıdır.

KİTAPLAR

Torlak, Ömer ve Remzi Altunışık (2012), *Pazarlama Stratejileri Yönetmel Bir Yaklaşım*, İstanbul: Beta Yayınları.

Uzkurt, Cevahir (2008), *Yenilik Yönetimi ve Yenilikçi Örgüt Kültürü*, İstanbul: Beta Yayınları.

Chesbrough, Henry (2003), *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*, Boston: Harvard Business School Press.

DERLEME KİTAPTA BÖLÜM

Kaiser, Susan B. ve Karyl Ketchum (2005), "Consuming fashion as flexibility: metaphor, cultural mood, and materiality", Ed. S. Ratneshwar ve David Glen Mick, *Inside Consumption – Consumer Motives, Goals, and Desires*, London: Routledge, 122-143.

MAKALELER

Temel, S., Victor Scholten, Cengiz Akdeniz, Frances Fortuin, Onno Omta (2013), "University-Industry Collaboration in Turkish SMEs: Investigation of an U-shaped relationship", *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 14(2), 103-115.

Uzkurt, C., Rachna Kumar, Halil Semih Kimzan, Hanife Sert (2012), "The Impact of Environmental Uncertainty Dimensions On Organizational Innovativeness: An Empirical Study on SMEs" *International Journal of Innovation Management*, 16(2), doi: 10.1142/S1363919611003647

İNTERNET KAYNAKLARI

Yazarı Belli Olan İnternet Kaynakları:

Tınc, Lütfü (2008), "Kapalıçarşı'dan Beyoğlu mağazalarına... Osmanlı'nın alışveriş mekânları ", <http://www.thegate.com.tr/?sid=5d6bc63fa883d5484e1587d9ac4018f4&subid=470>, (Erişim: 22.01.2009).

Blecher, George (2004), "Ye Kürküm Ye Değişinden Veblen'in Gösterişçi Kuramı'na", <http://www.eurozine.com/articles/2004-07-22-blecher-tr.html>, Çev. Osman Deniztekin, (Erişim: 22.01.2009).

Yazarı Belli Olmayan İnternet Kaynakları:

"Bugün ve yarın kredi kartı boykotu var!", 21.06.2007, <http://www.memurlar.net/haber/79440/>, (Erişim: 22.01.2009).

<http://www.rok.org.tr>

Belirtilen formatta kaleme alınan çalışmalar, e-posta yoluyla aşağıdaki adrese gönderilmelidir:

bilgi@betadergi.com